

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIODICH SATIRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

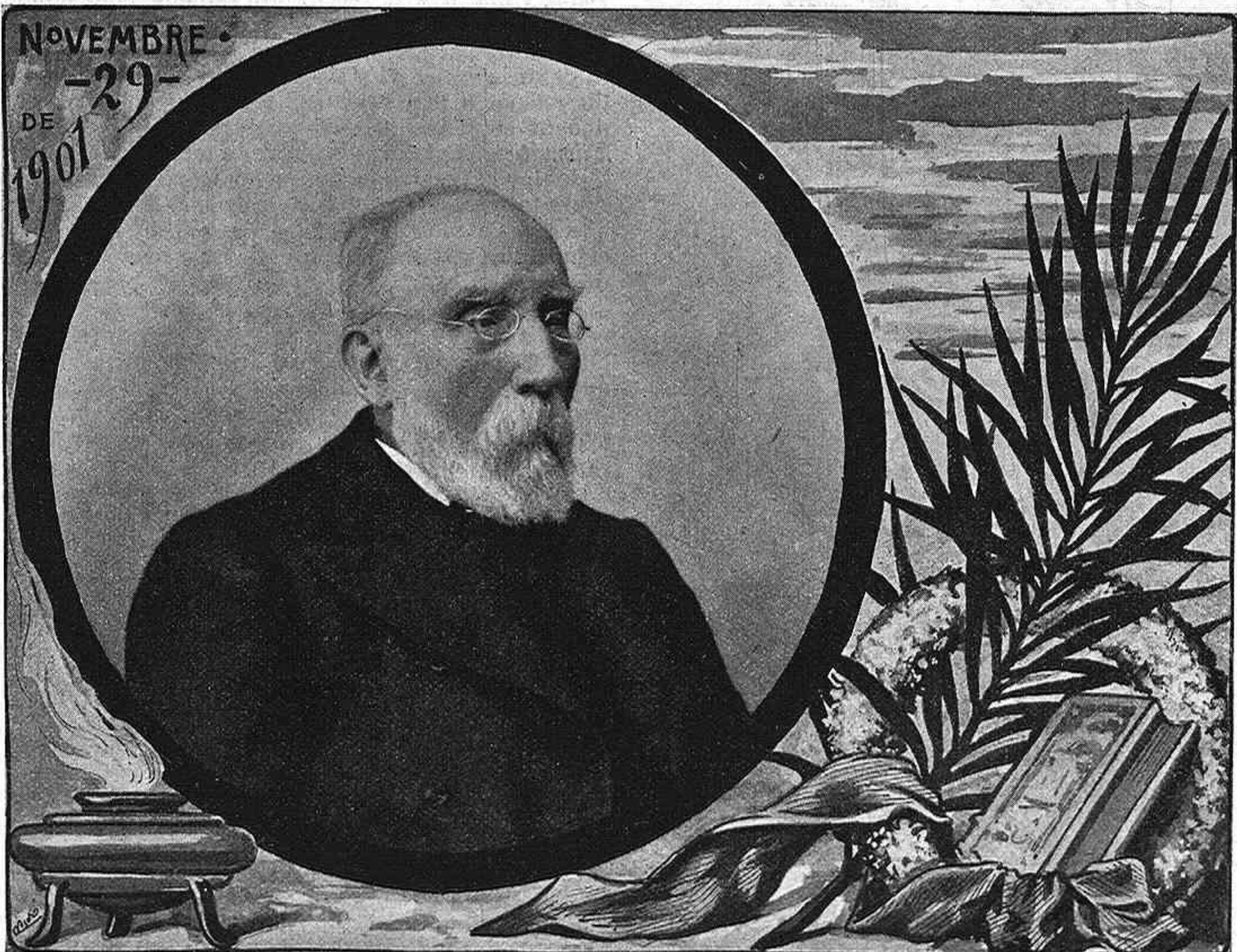
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

ELS QUE SE 'N VAN

D. Francisco Pi y Margall.

CRÓNICA

UN EPISSODI DE LA JOVENTUT DE 'N PÍ Y MARGALL

QUAN vivia D. Joseph Oriol Mestres, pare del meu bon amich Apeles, res me agradava tant, com sorprendre'l molts díes, després del dinar, á l' hora del café ó bé en las tardes rúfolas dels díes festius d' hivern, en que no eixia de casa, pera ferla petar una estoneta sobre cosas pretéritas de Barcelona, que bé podríam dirne íntimas, per més que 's referissen generalment á la vida pública de la ciutat.

D. Joseph, nascut cap als últims de la segona dècada del sigle XIX, la coneixia molt bé la vida pasada de la nostra volguda Barcelona; els guardava molt frescos en la seva memoria 'ls recorts de fets, aconteixements y personas, fins en sos detalls més nimis, y 'ls sabia fer revivre de una manera admirable ab sa conversa animada, pintoresca y per tot extrém agradosa. ¡Quántas vegadas, en mos apuros

REUNIÓ D' ANUNCIANTS

—La subasta s' ha suspés;
podém ben alt alsá el front.
—Pues no hi ha res mes que dir:
se levanta la sesión.

de cronista, obligat á donar compte de sucesos vells, ocorreguts avants de jo naixer, m' havia ell sapigut transportar, ab sas descripcions ricas en detalls y plenas de vida y de color, als temps que jo desitjava conéixer! Els seus informes generalment viscuts valían més que 'ls que 's poden trobar en els llibres més minuciosos y detallats. En aquest concepte era D. Joseph Oriol una crónica viventa.

May he sentit tant la pèrdua de aquell venerable anciá com avuy, que tantas y tan bonicas cosas m' hauria pogut contar de 'n Pí y Margall, son gran amich de juvenesa.

Encare que fills de familias de una posició ben distinta, puig D. Joseph Oriol era 'l descendent de tota una dinastia de arquitectes que venían prestant sos serveys al Capítol Catedral, y els pares de don Francisco Pí eran uns obscurs y modestos calsinaires; la veritat es qu' entre aquells dos joves no hi havia pá partit, haventlos agermanat la influencia de la cultura intelectual, els sentiments de lo bó y de lo bell y 'l incentiu de sas mútuas aspiracions á distingirse y á enlayrarse. Res hi ha prácticament més fraternal y democrátich que l' aristocracia intelectual.

Una de las vegadas qu' en Pí y Margall visitá á Barcelona—cosa de uns vint anys enrera—recordo que se m' acudí dirli á D. Joseph:—¿Sab que vosté y D. Francisco tenen una gran retirada?

—Ja 'ns ho deyan quan eram joves—me respongué—fins al punt molts vegadas de confondre'se'ns y pèndresse'ns l' un per l' altre. Figuris que un día vaig anar á casa seva que ja era vespre. Tot just havia atravesat l' entrada, sa mare 'm digué ab veu dolça:—Com es, que vens tan tart?—M' havia pres pel seu fill. Vaig respondreli ab una gran rialla, y fins que 'm sentí riure, aquella bona dona no va sortir del seu error.

Per altra part, no tenia res d' extranya la tardansa del meu amich. Estava en el fort dels seus estudis y tenia 'l temps ocupadíssim, puig s' ajudava donant conferencias, feya discursos en la societat *Filomática*, cultivava l' amistat de tot el jovent intelectual, y al igual que sos companys escribia molt, sobre tot versos y un que altre drama. Naturalment que aquesta vida de treball y d' expansió feya que alguns díes no arribés puntual á casa seva á l' hora de sopar.

Parlant dels bons temps de la joventut de 'n Pí y Margall, materia que resulta completament nova, puig de segur que no figura en cap de sas biografias, recordo que D. Joseph Oriol va contarme no pochos detalls y fins algun epissodi de carácter literari y que té en mon concepte verdader interés, per ser el fet que vingué á determinar sa vocació d' escriptor, segons el carácter especial de las obras que doná á las prempas en sa primera época, tan distintas de las altrás.

Era en Pí, com tots els joves del seu temps, un verdader romántich, qu' expandia 'l vol de la seva imaginació poética en un estil pompós, ample, arrodonit y plé de sonoritat, tan distint del que havia de adoptar més tart, notable per la seva sencillés, claretat y precisió.

Bon llatinista y excelent retórich, las lletras per las lletras, sense la més mínima intenció ni trascendencia filosófica, política ni social, semblava ser llavoras la seva doctrina literaria. No havia llegit encare las concepcions de la filosofia racionalista; encare no havia tingut ocasió d' enardirse, com li succehí més tart ab *El Llibre dels Oradors*, de Timon (Cormenin) sugestiu apologista dels grans tribunos de la Revolució francesa y dels que brillaren

durant la restauració borbònica; qual *Llibre* havia de caldejar d'entusiasme a n' en Pí y Margall, despertant en el seu esperit la vocació política, y un amor viu y ardent a las ideas democráticas que ja may més havia d'extingirse.

No 's trobava encare en aquest estat, quan ocrregué l' episodi a que avants me referia y que contat me fou pel Sr. Mestres, y ara tractaré jo de reproduhir lo millor que sápigam.

Era a l' any 41 ó 42, y 'n contava en Pí y Margall uns 18 apenas.

El 39 ó siga dos ó tres avants havia comensat a Barcelona la publicació de l' obra monumental *Recuerdos y bellezas de España*, que escribia en Piferrer y ilustrava en Parceisa ab magnífichs dibuixos reproduhits per medi de la litografia.

Mania constant de nostres editors ha sigut sempre la de ferse la competencia. Tu publicas un' obra que peta; jo 'n publicaré un' altra pel mateix estil y a veure si 't passo al devant. ¡Qué s' ha de fer! És aquest un distintiu del poble catalá, una mica perezós en crear; pero en imitar y rivalisar assombrosament actiu.

Un editor va creure que una publicació per l' istil

de *Recuerdos y bellezas de España*, no podria menos de agradar al públich, tant més quan si en aquella s' utilisava la ilustració litográfica, en la que s' anava a emprendre s' emplearia exclussivament el grabat al acer, sobre dibuixos trets del natural, y ademés—y aixó sí que allavoras era nou—sobre vistas de monuments obtingudas per medi del daguerreotipo. Els dibuixants Rigalt y Puigagrí, y 'ls grabadors Antoni Roca, Ramón Alabern y Ramón Sáez estavan in-

teressats en la empresa. No faltava més que trobar un escriptor que desmeresqués lo menos possible de 'n Pau Piferrer... y lo primer que se 'ls ocrregué fou acudir a D. Joseph Oriol Mestres, figurantse que sent arquitecte y divent la publicació titulada *España, obra pintoresca*, versar principalment sobre monuments arquitectónichs, ell se 'n sortiria sense la més mínima dificultat.

Pero l' Sr. Mestres sigué de opinió molt distinta. Ell no 's tenia llavoras, ni 's tingué may per literat: de monografías sobre assumptos del seu art podria escriure 'n tantas com sigües necessari; are en quant a llibres en que hi haguessen de campejar las galas del estil al objecte de agradar y seduhir al públich, ni pensarhi.

—No obstant—va dir al editor per no desenganyarlo del tot—si vosté vol jo buscaré qui se 'n encarregui.

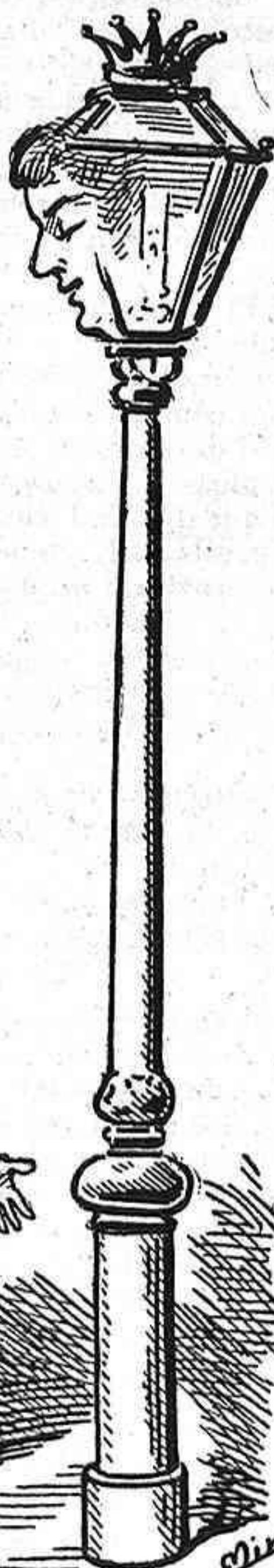
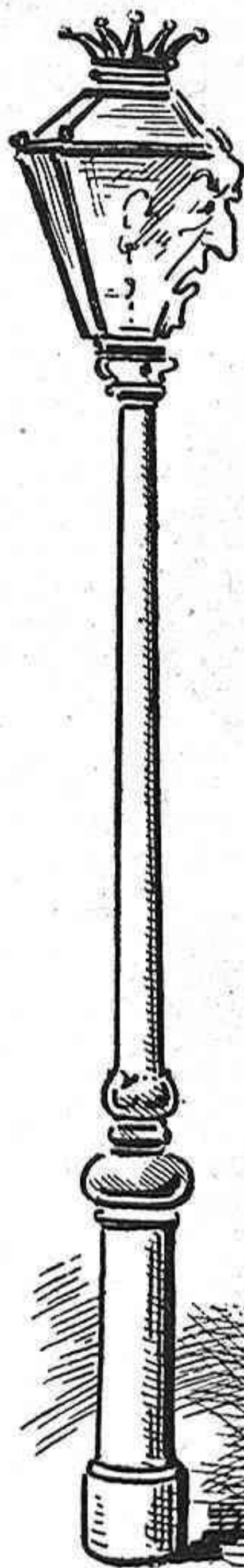
Y desde llavoras pensá ab en Pí y Margall.

Quan, degudament autorisat, se decidí a insinuarli aquell negoci editorial, en Pí y Margall se feu algun passos enrera.

—Y ara?—digué—¿cóm vols que m' ocupi de arquitectura, si no hi entench res, ni may me n' he vistas de més frescas?

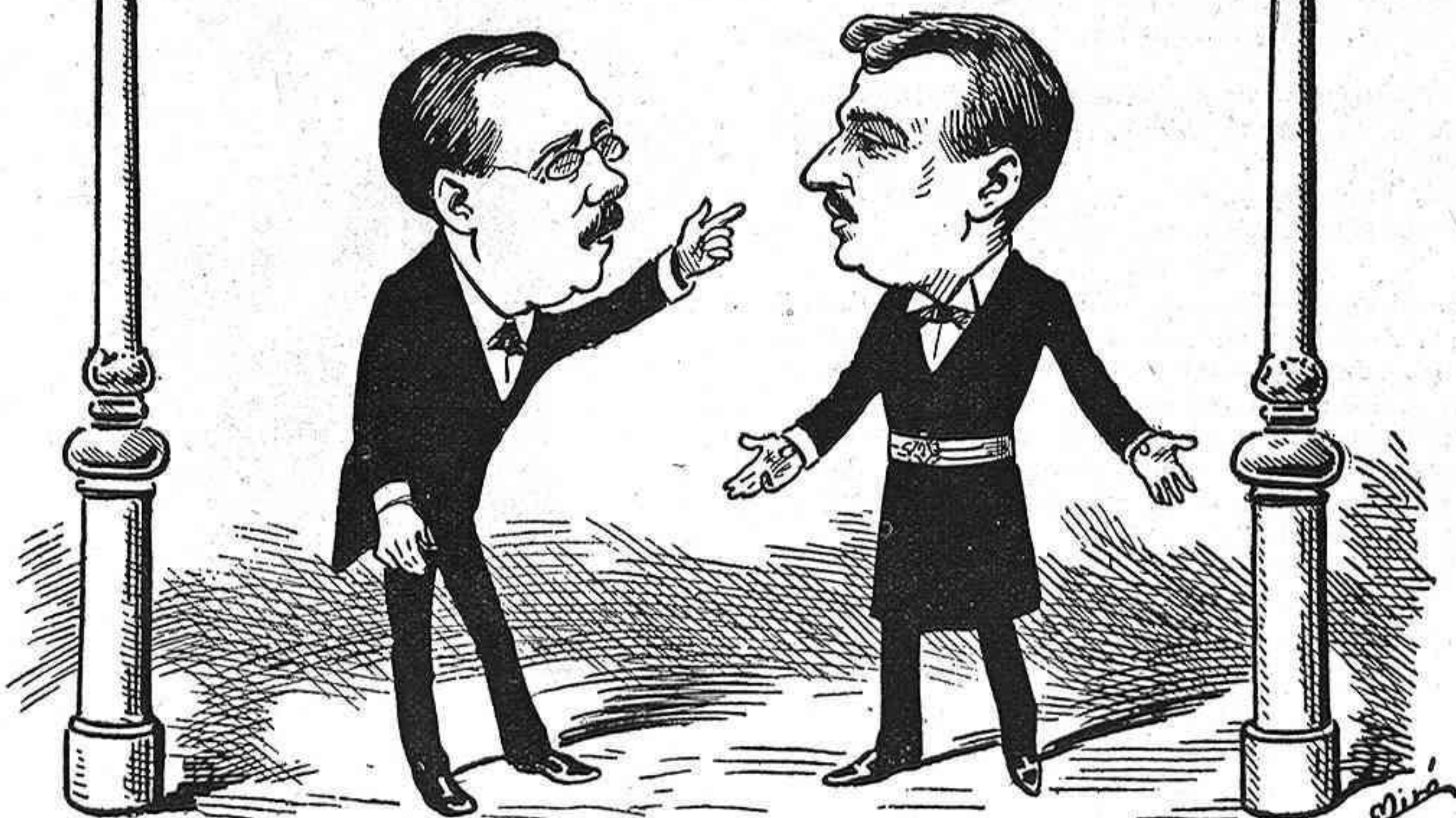
—Hi entendrás desseguida, si 't proposas enténdrehi—li respongué son amich—jo 'm comprometo a donarte algunas nocions, y prompte hi agafarás gust y afició. Un home del teu talent arriba allá ahont vol.

Persistia en Pí en la seva negativa, y en Mestres li proposá una excursió a peu a Sant Cugat del Vallés, en bona com-

PROBA FINAL

ENTRE 'L GAS DE CARBÓ Y 'L GAS D' AYGUA

L' ARCALDE:—¿Quin li sembla que fa mes bona cara?
EN CORIA:—¡Aquest, home!

panyia de alguns amichs. Era un diumenje hermós de maig, y partí la comitiva á trench d' auba, pera guanyar la vertent oposada del Tibi-dabo, fonent els esclats primaverales de sa joventut felís ab la jonyosa y engalanada primavera de la gran mare, l'hermosa naturalesa.

Pel camí en Mestres insistía en els seus prechs; mes en Pí continuava eludint tot compromís en atenció al seu desconeixement absolut del art arquitectònic. Aixó succehía á l'anada.

Arribaren al poble de Sant Cugat: visitaren el monastir, la gran iglesia gòtica, l'interessant claustre románich: en Pí no feya més que mirar y meditar: estava abstret, mut, absort, contemplatiu, sense donar eixida ni á la més mínima impressió. Escoltava lo que 'n Mestres li deya, sobre tal ó qual detall, com si no 'l sentís. Semblava una esfinge deixantse portar dócilment per son cicerone. Vingué l' hora del regrés, y al emprendre de nou la caminata, á través dels aromátichs boscos de pins, més que iluminats daurats pel sol que anava declinant y 's ficava de rellisquentas dintre de la espessura clapejada d' ombras y reflectes, continuava en Pí mut, pensatiu, com absort en aquell hermós espectacle de la naturalesa.

Aixís feu la vía, pel camí estret, desigual, pedregós, ple de revolts, tot en pujada, que 's desrolla pels contraforts del Tibi-dabo. Per fí guanyaren el coll desde 'l qual se divisa el Plá de Barcelona, la costa de Llevant, l'horta del Llobregat, el mar mirall del cel: un dels panoramas més encisadors de Catalunya. El sol se ponía darrera de Sant Pere Màrtir: la atmósfera semblava saturada de polsím d' or en fusió. Allí 's detingué la comitiva á descansar.

Y en Pí y Margall acostantse á l'orella de 'n Mestres li digué:

—Escriuré l'obra: la sento.

¡Y tant com la sentía!

Com si durant tota la jornada hagués anat acumulant ideas, pensaments, inspiracions, y com si tot alló que duya á l'ànima, no li capigués á dintre, de sobte, allá dalt, en aquell inmens mirador, esclatá, improvisant un discurs sobre las glorias y las bellasas de Catalunya, tan entussiasta, fogós y en tots conceptes tan sugestiu, que 'l Sr. Mestres no pogué menos de dirli plorant d'emoció:

—Aquesta es l'obra que has d'escriure: ja la tens fetal!

Y al recordarse de aquell extrany part intelectual tingut en la carena del Tibi-dabo, 'm deya 'l vell amich de 'n Pí:

—Pot haver fet molts discursos en la seva vida; pero com aquell, cap més... es impossible.

Aquest entusiasme de romántich y de poeta 's reflecta verament en la seva obra *Catalunya*, qu' es el llibre primer que doná á la estampa á la edat de 18 anys. Sos grans coneixements sobre l'art arquitectònic no brillan encare allí; pero algun temps després els demostrava com un gran mestre, describint pera *Recuerdos y bellezas de España*, l'antich regne de Granada.

Per en Pí voler y poder eran una mateixa cosa.

P. DEL O.

QUADRET

(SONET)

Una tarde d'hivern al bosch m'estava,
mirant quan el crepúscul s'extenia;

y en tant qu'anava agonitzant el día,
mes mon ànim, de goig s'estassiava.

El mestral, de tant fret, casi glassava
y fortament als arbres impelia:
y jo en mitj del desert, tant sols sentía,
xiuxiuhar l'aucellet, que á joch se'n'nava.

A prop meu veig dos bous que 'ls agermana
el jou que 'l bon pagés els posá á sobre
per treballar la terra y darli ufana.

Mes... ja han plegat. Cap al corral fent vía,
el llaurador, ab trassa que li sobra,
entona un cant... prenyat de poesia...

ANDRESITO

DANSA DE MILIÓNS

¡Mireuse'ls! Aquí están els pressupostos municipals de la invicta ciutat de Barcelona; aquí están, frescos, grassos ab sas inmensas columnas de números y son graciós pico de 13 céntims de pesseta.

Els ingressos... Pero deixemlos estar els ingressos. Contentemnos ab sapiguer que, salvo *error ú omisión* —y molt será que no hi hagi una cosa y altra— l'Hisenda municipal se fa l'ilusió de recaudar durant l'any que vé la bonica suma de vintinou milióms

UN DE LA SECRETA

—¡Qué volen que 'ls digui!... Tant temps sense poguer fer servir el garrot... m'aburreixo,

VENEDOR DE CUNILLS

—Son de guix, pero diuhen sí y no ab el cap, lo mateix que si fossin de debó.

noucentas mil y pico de pessetas, ó siga, xavo mes, xavo menos, trenta milions.

¿Cóm s' invertiran aquests diners, que segons sembla han de gastarse tots, pues, seguint la santa tradició, els pressupostos se presentan perfectament nivellats?

Aixó es lo que ara aném á veure, analisant els gastos partida per partida.

—¡Consúms!

—Presentes.

—¿Que necessiteu vosaltres?

—Per sous del personal no mes, un milió 723 mil pessetas.

—¿Hi ha alguna altra cosa, á mes dels sous?

—Sí, senyor: el material d' escriptori, que 'n costa prop de 43 mil.

—¡Casa Gran!

—Servidora.

—¿Quant pensas gastar?

—Primer: 704 mil pessetas per pagar als empleats.

—Moltas pessetas me semblan...

—No 's pot fer mes barato. Según: paper, plomas y tinta, 46 mil. Tercer: remendos al edifici, 89 mil. Quart: per adobar cadiras y taulas, 5 mil. Quint: gastos menors y de representació, 92 mil. Sisé...

—¿Encare n' hi ha mes?

—Ara s' acaba. Sisé: suscripcions y gastos d' eleccions y quintas, 16 mil.

—¡Guardia municipall

—¿Me cridava?

—¿Quina cantitat ne xuclarás tú del pressupost?

—Casi nada: un millón 66 mil pesetitas.

—¿Y res mes?

—Y además, para equipo y vestuari, 35 mil.

—Aném per un' altra. ¡Tenencias d' arcaldía!

—Digui.

—¿Els gastos vostres durant l' any que vé?

—Contancho tot, unas 144 mil pessetas.

—¡Bomberos!

—Aquí 'ns té. ¿Ahont es el foch?

—A las arcas comunals. ¿Qué 'n trayeu vosaltres d' ellas?

—Entre servey d' incendis y salvaments en casos d' inundació, 223 mil pessetas.—

Passém ara á lo que 'ls confeccionadors del presupost ne diuhen *Policia urbana y rural*.

—¡Alumbrat! es á dir: gas, electricitat y petroli.

—¿Qué volía?

—Que 'm digneu lo que costeu á la ciutat.

—Un milió 162 mil pessetas.

—¿A pesar de la mala cara que feu?

—Aixó no es culpa nostra.

—¿Donchs de qui?

—Dels molts *escapes* que sol haverhi.

—¡Brigadas de llimpiesa! ¿Quant gasteu vosaltres?

—¿Contancho escombras y tot?

—Sense olvidarse de las regadoras.

—524 mil pessetas.

—¡Brigada d' arbolat!

—Mani.

—¿Quin es el vostre pressupost de gastos?

—Molt petit. Entre plantació d' arbres, espurgada y persecució d' orugas no cobrem mes que 126 mil pessetas.

—¡Empleats dels mercats! ¿Y vosaltres?

—245 mil.

—¡Mataderos! ¿Y vosaltres?

—508 mil... y la miqueta de carn que 'ls agabelladors ens regalan.—

Prescindím de varias partidas de menos impor-

tancia, passém per alt la beneficencia y la correcció pública y torném á cridar:

- ¡Conservació de camins! ¿Quant costeu?
- La miseria de 325 mil pessetas al any.
- ¡Cloacas!
- Nosaltres 135 mil.
- ¡Empedrats!
- Nosaltres 306 mil.
- ¡Fonts, edificis municipals y personal d' obras!
- 300 mil.—

Y ara ve lo gros, lo que mes que de *partidas* ha de calificarse de verdaders exércits: exércits que 'ns sitían, ens rosegan y se 'ns menjan de viu en viu.

—¡Interessos y amortisació del deute municipal! ¿Quant importeu?

- ¿Podém dirho en veu alta?
- Tan alta que ho senti tothom.
- Sis milions 200 mil pessetas.
- Un altre. ¡Contingent pera gastos provincials!
- Dos milions 403 mil.
- ¡Encabessament de consúms, pera entregar al govern!

—Set milions 897 mil, qu' es com si diguessim ¡prop de vuyt milions!

Després d' aixó, tot lo que ve, per enorme que sigui, sembla petit. Enumeremho de correguda:

Las funcions y xerinelas públicas se 'n enduhen 148 mil pessetas.

Las pensiones, 79 mil.

Las subvencions y *compromisos varios*, que no se sab quins deuen ser, 873 mil.

Els gastos del nou Cementiri importan 650 mil.

Els d' algunas fonts novas, 10 mil.

El de *varias otras obras* que, com succeheix ab els *compromisos varios*, passen sense cédula, prop de 900 mil.

Els *imprevistos*, indispensables en el país clássich de la imprevisió, 312 mil.

Y al arribar aquí no 's gasta res mes... per la poderosíssima rahó de que s' han acabat els quartos.

¿Veritat que ab uns pressupostos d' aquest tenor se comprén perfectament que Barcelona sigui lo qu' es?

Una observació curiosa. La partida mes petita que figura en els gastos es una de 25 pessetas, destinada al extermini d' *animals danjins*.

¡25 miserables pessetas!

¡Tants que n' hi ha aquí, y tan grossos, y ab unas unglas tan llargas!...

¿Cóm han de poguer exterminarse ab tan escassa consignació?...

A. MARCH

DISTRACCIÓNS BARATAS

Si 'ls que ab tanta sanya van impugnar el projec-

te d' *apeadero* del carrer d' Aragó vejessin els grans serveys que, tot just comensada sa construcció, presta ja als barcelonins, la cara 'ls cauria á trossos y entonarían, á bon segur, el més rendit dels *mea-culpas*.

—De no ferse aquestas obras—diuhen ab molta rahó 'ls desocupats—¿ahónt anirían á matar el temps, ara com ara?

El punt de reunió de tots els que á Barcelona no tenen res que fer, es avuy el tros del carrer d' Aragó comprés entre 'l passeig de Gracia y 'l carrer de Lauria.

Habitualment se divideixen en dugas tandas, perque tots á la vegada no hi cabrían: al dematí hi van els uns, á la tarde 'ls altres. Y, com es natural, essent sempre 'ls mateixos, els concurrents han arribat á trabar relacions y á ferse amichs y á oferirse la casa. Si no fos indiscreció, fins m' atreviría á insinuar que molts dels casaments de conveniencia que aquest hivern deuen verificarse á Barcelona, han sigut con-juminats pels papays tot mirant las obras del famós *apeadero*.

Compareguts al lloch, sempre á la mateixa hora, com soldats puntuals que acuden á passar llista, els parroquians se saludan

FILOSOFÍA DE TEMPORADA

—¿Ho veus cóm está montat aquest món? Els únichs que van ben abrigats son els que no tenen cap ni peus.

lleugerament ab el cap.—Ja torném á serhi,—diu l' un.

—¡Qué s' ha de fer!—contesta l' altre:—la regla manté 'l cos y la casa.

Y donant á las obras un rápit vistasso, comensan á fer comentaris.

—¿Sab que 'm sembla que aixó adelanta molt poch?

—Lo mateix estava pensant: jo ho veig, si fa ó no fa, com ahir.

—Y ara vaji fiantse d' aquell ditxo que diu que molta gent fa molta feyna.

—Oh, ja veurá!... (*Arrufada de nas.*)

—¿Qué vol dir?

—Devegadas la culpa no es de la gent, sino de la direcció.

—¡Ahl... ¿Qué s'ab alguna cosa?

—Sapiguer, no sé res; pero jo tinch ulls, observo, miro... y faig las mevas suposicions.—

Y aquí en Maristany comensa á rebre.

—Verbi gracia—segueix dihent el que té ulls y mira:—¿cóm es que aquesta paret, al ser davant de la porta de l' Ensenyansa, 's fica endins?

—Crech qu' es perque allí s' hi han de fer las escalas.

—¡Romansos!... ¿Sab lo qu' es aixó? Una equivocació del enginyer. Haurá vist que feya l' andén massa estret, y al ser allí s' ha determinat á aixamplarlo.

Del conjunt se passa als detalls.

—Lo que jo trobo es que aquests ferros empotrats á la muralla son molt prims.

—¡Y tal prims y tal dolor!... Tenint en compte 'l pes que han de sostenir, aixó es materialment anar á buscar una hecatombe.

—Lo mateix que las parets. ¿Vol dir que aquests murs de contenció no haurían de ser més groixuts?

—Potser sí; pero es alló: qui ho entén, qui no ho entén. Una paret de sis pams, sempre es més barata qu' una de dotze...

—Just! Y qui estalví pams de paret...

—¡Entesos!...

Mentres tant las obras van avansant, entre las oposadas impressións dels vehins de las casas próximas y 'ls miróns qu' en aquell moviment de terras y homes troban entreteniment y distracció gratis.

Els vehins no paran de cridar:

—¿Encare no s' acaba aixó?

Y 'ls curiosos, abonats á torn de dematí ó tarde, per la seva part s' están dihent sempre:

—¡Tant de bo que may s' acabessin aquestas obras!

Perque, hi ha que posarse en la realitat, el día que l' *apeadero* estigui llest ¿ahónt anirán á passar el día, els infelissos?

MATÍAS BONAFÉ

PRONÓSTICH

A UNA...

Dime mujer; ¿cuando el amor se olvida,
sabes tú adonde vá?

G. A. BECQUER

Recordo encare, nineta
aquells días de plaher,
en que las nostras miradas
se creuhavan tendrement.

Penso gojós ab la ditxa
que abdós sentíam á un temps,

al tocar jo tas manetas...
per cert. blancas com la neu.

Mes avuy dius en veu alta
que ab mí no hi vols tractar mes,
ni tan sols mirar' m la cara,
(¡tan guapo que tú m' has fet!)

NOSTRAS FILARMÓNICAS

—¿Ha vingut á sentir al tenor?
—No, senyor; á lluhir aquest traje.

perque dius que hi ha un fulano
(que te alguns, no molts diners,
que t' estima y mes tu encare,
puig anant ab tú á passeig
un día 't doná ab veu dolsa,
paraula de casament.

No 'm dol per' xó, nena hermosa,
que per mí sentis desdeny;
lo que sento y ho deploro
las disbauxas que comets,
puig si avans ab mi gosavas
ab tot lo que tú sabs be,
no dupto que ab el fulano
deus gosar avuy molt mes,
y seguint la teva flaca^a
cada día en *quart creixent*,
veurás al ff... el cel d' *estrelles*
promesa del jovincel,
y una nit de *lluna plena*...
y *eclipse total* després.

CHELIN.

LLIBRES

EL ARTE DESDE EL PUNTO DE VISTA SOCIOLÓGICO por GUYAU.—Traducción española de *Ricardo Rubio*.—La *Biblioteca científico-filosófica* que ab tan éxit ve publicantse á Madrid acaba d' enriqueirse ab aquesta obra, considerada justament com el cant del cisne de son ilustre autor. En efecte, 'l célebre filósop francés, mort á l' edat de 33 anys. quan havia admirat al mon ab la brillantés y la profunditat de sos estudis, escrigué aquesta obra poch avants de anarse'n de aquest mon, y com si pressentís la seva fi prematura, hi abocá tot l' esclat de la seva poderosa inteligencia, tot el caudal de sos inmensos coneixements

No tenim espay pera ferne una crítica mitjanament detallada, y 'ns limitarem á exposar sucintament la impressió que 'ns ha produhit la lectura de un llibre tan notable, consignant senzillament que 'l considerem el més perfecte tractat d' estética que s' ha escrit fins avuy día, per lo mateix que respón y s' acomoda á las tendencias sociológicas propias dels nostres temps.

Llegint aquest portento de fina observació y clarividencia s' aprén á conèixer y apreciar la bellesa artística y literaria, y á ferse càrrech de la poderosa influencia social que pot exercir.

Es una obra magistral que s' imposa per la persuasió, per la brillantés de son estil y per la veritat incontrastable de sas doctinas. Es además un testimoni irrecusable de que la filosofía no está agotada, quan se decideix á marxar del bras ab la societat progressiva, aixamplantse sos horisons á cada nou pas que avansa.

EGLOGAS por E. MARQUINA.—Per més que no totas las composicions que figuran en aquest petit volúm de la *Biblioteca Mignon*, pogan compendres en el género d' *eglogas*, tal com l' entenen y l' esplican els clássichs, son autor aixís l' ha batejat atenentse ab tot rigor al sentit etimològich de la paraula

Per en Marquina *eglogas* vol significar composicions *triadas*, *escullidas*, y ho son de veras las que figuran en el tomet, podentse contar entre las millors que ha escrit y entre las que més estima.

Brillan, per consegüent, en ellas, originalitat, galanura, forsa de imaginació y aquella tendencia panteista que fa tan agradós l' espectacle de la vida, per qui sab sentir-la com el nostre poeta, ab tota la forsa de un verdader enamorament.

L' edició está ilustrada ab capritxosos dibuixos de 'n Ramón Pitxot.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

Mos tres amors. A Deu. A la Mare. A Ella.—Aplech de poesías de *Ignasi de L. Ribera Rovira*.—Apart del mérit de las composicions que forman aquest volúm y que per cert no revelan una poderosa personalitat, encare que sí una bona intenció digna de aplauso, 's fa notar el llibre per haver sigut imprés á Thomar (Portugal) ab tot y estar escrit en catalá.

*** *Avants no 't casis...* Comedia en un acte y en prosa.—*Un fracás!* monólech en un acte y també ab prosa.—Las dos obras originals de *D. Manel Domènech Rouret*, foren estrenadas respectivamente el 15 de desembre del 1900 y 'l 20 de janer de 1901 en lo *Centre Republicá* de Girona, en qual ciutat han sigut estampadas.

RATA SABIA

La cansó del trinxeraire

D' ensá qu' á Barcelona—'s nota efervescencia, [nar d' ensá que hi ha uns quants homes—que 'ns volen goberd' ensá d' aixó, que 'm trobo—que nedo en l' opulencia, puig vaig vestit, l' *habillo*—y no haig de treballar.

¡Visca la broma!
¡Visca 'l *parné!*
Sobre tot ¡visca
qui paga bé!

Ans, del treball l' idea—tan sols, ja m' espantava y amich del dols *far niente*—rebía algun disgust; donchs ara no mes penso—*jalarne la guayaba* que 'm donan, perque es cosa—que 'm ve molt mes de [gust.

¡Visca la broma!
¡Visca 'l *parné!* etc.

Errant, avans anava;—ab mí ningú s' hi feya, com jo, sols, quatre *nyèbits*—tenía per companys; avuy fins vaig en cotxe—y 'm faig ab gent d' *ideya* que d' aquest modo 'm penso—poder contar mes anys.

¡Visca la broma!
¡Visca 'l *parné!* etc.

Sens altre domicili—que 'l del carrer d' Amalia, sens altre *piscolabis*—que 'l que *birlá* 's pogué, rebent dels policías—alguna repressalia aixís vaig anar sempre—quan no era *home de bé*.

¡Sort de la broma!
¡Sort del *parné!* etc.

Aixó es un' altra vida,—el benestá en mi reyna; de la miseria estúpida—m' han tret del trist fangal, ma *feyna* es lucrativa,—si es que 'l ser *guapo* es *feyna*, perque per *guapo* 'm tenen—y 'm pagan per igual.

¡Sort de la broma!
¡Sort del *parné!* etc.

Que las *ideyas* viscan,—que visca la gatzara que treu als trinxeraires—de la miseria al coll. ¡Alegra't Barcelona!—que 'l *port* qu' are 'ns ampara mes sólit es que 'l d' antes—tan conegut pel *moll!*

M. CARBÓ D' ALSINA

PRINCIPAL

No 's registra cap estreno en el vell teatro, que ve sentint potser mes que cap altre 'ls frets glacials propis de la pujada de Nadal.

Es llástima de totas maneres que 'ls esforços que vé realisant la companyía del Sr. Sánchez de León no 's vegin millor recompensats pel públich.

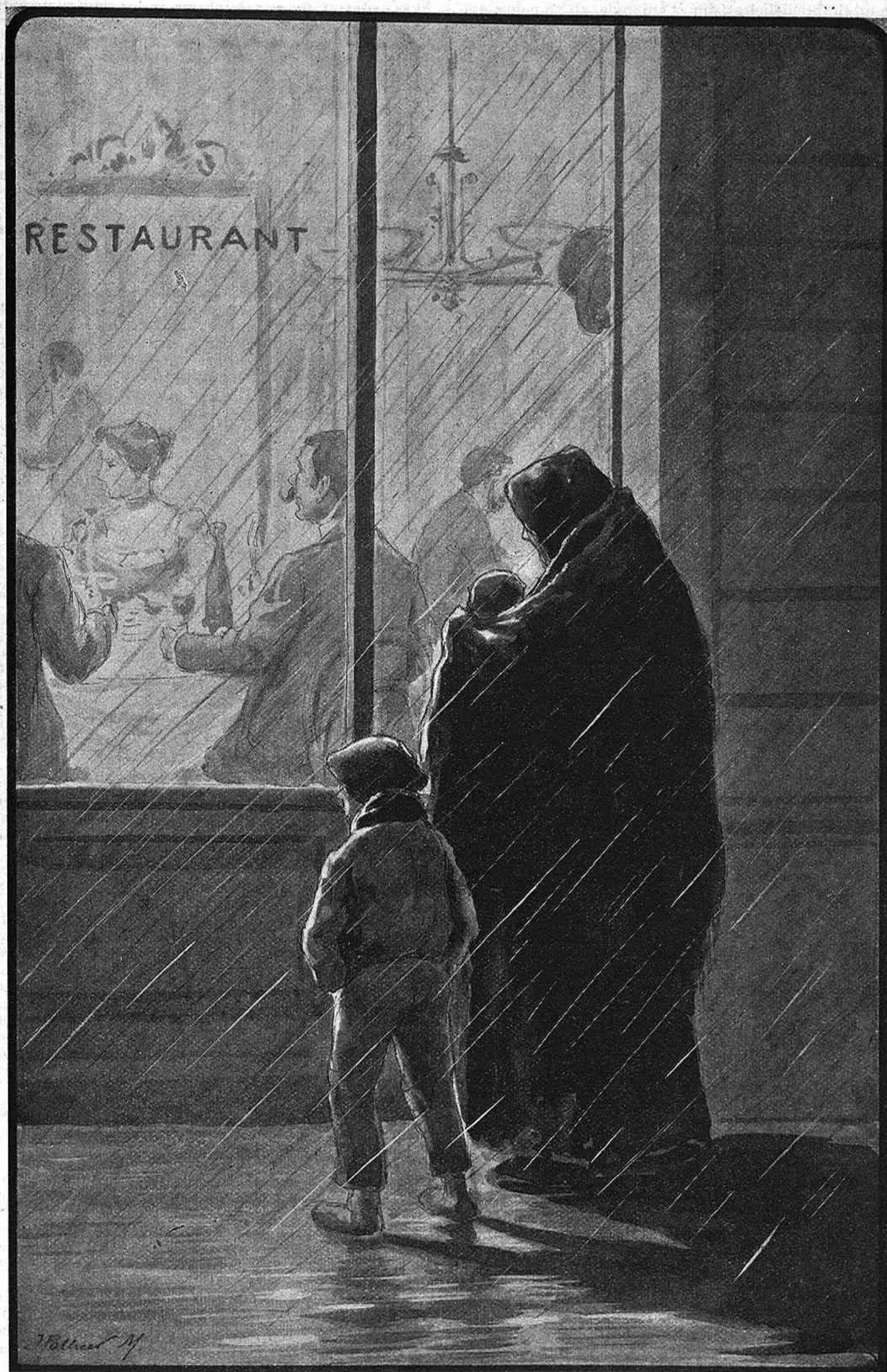
Per un de aquests próxims días está anunciat l' estreno de una obra del Sr. Rovira y Serra, titulada: *Sin gobierno*.

LICEO

Contra lo que casi tothom esperava, vist l' éxit fret de *Lohengrin*, en Palet vestit de Radamés, vá dir:—Ara sentireu al tenor—y 'l públich vá experimentar una agradabilíssima sorpresa, sentintlo ab un gust extraordinari y dedicantli una calurosa ovació.

Ab tot y ser la seva part de una tessitura molt mes alta qu' en l' obra de 'n Wagner, vá sortirse'n admirablement, gracias, sens dupte al interés que 's vá pendre

CONTRAST

Dibuix de J. PELLICER MONTSENTY

—Sí, fill meu, aquí fora es hivern; però, mira allí dins ¡quín estiu mes maco!

en la interpretació del personatge, y gracias també á haver posat al seu servey la seva veu, encare que no intensa, de un timbre deliciósíssim, y animada ab un color, que li feya abordar com un verdader artista las principals situacions de l' obra.

Fou aplaudit sobre tot, en el duo y terceto del acters, en el duo ab la contract del quart y en el duo final. La opinió unánim era qu' en Palet, ab un any de trepitjar las taulas, ha adelantat considerablement.

Y l' empresa ha obtingut ab *Aida* las millors entradas de la temporada.

La Sra. Popovici (*Aida*) vá ferse aplaudir ab justicia puig á una veu potent uneix verdaderas condicions de

tiple dramática. Molt bé també la Sra. Barisoff (*Amneris*) que cantá la seva part ab verdadera distinció y lluhí sa arrogant figura vestint uns trajos riquíssims y de una gran propietat.

Els demés cantants se portaren dignament.

Dirigí l' orquesta 'l jove mestre italiá Sr. Barone, qu' es realment l' antitessis de 'n Fischer. En Barone es un efectista, y 's diria que 's guanya molt bé 'l sou per la manera ab que dona cap á tot, desde 'l cantant al últim instrument de l' orquesta. No pot dirse que ho fassi malament, si bé abusa una mica massa dels contrastes y pecca per excessivament detallista, lo qual no priva que 's haja guanyat desde 'l primer día un gran número d' entusiastas.

Per aquesta nit está anunciada la primera representació de *Sigfrido*.

ROMEA

Durant la senmana l' única novetat que 's registra es l' estreno de una pessa en un acte de D. Emili Boix, titulada *La cotorra del convent*. Com moltes del seu género gira sobre un *quid-pro-quo*, y com l' autor no hi escatima la sal de terrós, fá riure molt á aquella part del públich que riu sempre quan li presentan certas cosas, que al cap de vall, y ab petites diferencias son sempre las mateixas.

En la seva execució va distingirse el senyor Capdevila.

S' anuncia la representació de la comedia de 'n Peyo Gener, *Senyors de paper*, refundida y limitada á tres únichs actes.

Tothom recordarà que al ser estrenada anys enrera á Novedats, doná marge á molt acaloradas discussions.

NOVEDATS

A l' hora en qu' escribim prosegueixen els ensaigs de la nova obra titulada: *El conde de Saint Germain*.

Ab gran interés entre 'ls aficionats al art dramátich, es esperada la vinguda de la companyia italiana de 'n Zacconi, actor genial que ha fet á Madrid un gran furor y aquests días l' está fent á Lisboa.

No duptém, atesa la seva fama, que deixarà també á Barcelona un gran recort, en las sis únichs representacions que 's proposa donar.

CATALUNYA

Jilguero chico, sarsueta de l' Adolfo Luna ab música dels mestres Calleja y León, es un' obra casi exclusivament de toreros, y en sa conseqüencia *genuinamente nacional*.

Ja 'n diuen de cosas graciosas especialment el tipo qu' encarna ab molta gracia 'l senyor Cerbón; ja lluheix la Campos las sevas formas en los dos trajos un de diari y l' altre de llums que treu á rellehir; ja n' hi ha de moviment escénich y de gatzara en algunas situacions preparadas com si diguessim al entorn de una corrida; pero l' obra es fluixeta y no diu res de nou, pecant dels mateixos mals la música, molt *torera* aixó sí; pero plena de reminiscencias.

En resúm pot dirse que l' obra sense haver obtingut un éxit brillant, distreu y agrada á una bona part del públich, pera 'l qual els menjars lleugerets y vistosos son sempre 'ls millors.

Producció en porta: *El coco*, lletra de 'n Jackson Veyán y 'n Francos Rodríguez, y música del mestre Vives.

GRAN-VÍA

Segons sembla lluyta aquest teatro ab la falta de produccions novas, no havent pogut alcansar fins ara la privativa de determinats estrenos.

Ultimament s' ha posat *La Tremenda*, pasillo cómic hírich de 'n Jackson Veyán y 'n López Silva, ab música d' en Valverde fill, qu' es bastant xistós, pero una mica massa vert.

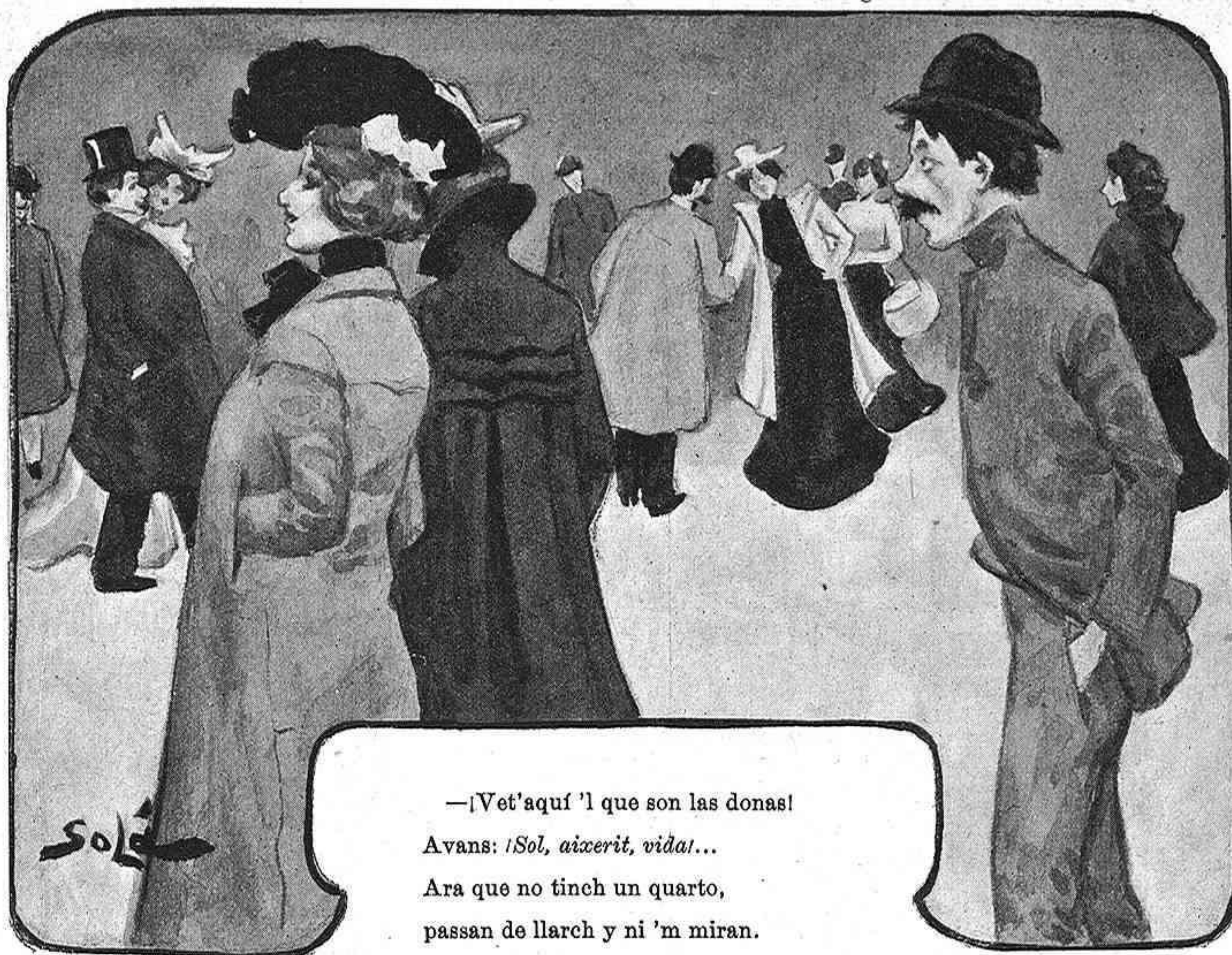
Dels mateixos escriptors es una refundició de *Los arrastraos*, donada ab el títul de *El capote de paseo*, perteneixent la música al mestre Chueca, que val tant com dir qu' es alegre y divertida. El seu éxit ha sigut més franch que 'l de l' obreta precedent, aplaudintla 'l pú-

PEDRA PRECIOSA

Regiréu rius y rieras;
en lloch veuréu un palet
de tant preu ni tan simpátich
com aquet.

LO CAPVESPRE DELS HOMES

—¡Vet'aquí 'l que son las donas!

Avans: ¡Sol, aixerit, vida!...

Ara que no tinch un quarto,

passan de llarch y ni 'm miran.

blich y cridant á las taulas als intérpretes, entre 'ls quals se distingeixen la Julia Gómez, la Pilar Delgado y 'ls senyors Bergés y Viñas.

TÍVOLI (CIRCO EQÜESTRE)

Entre 'ls artistes que han debutat últimament son dignes de menció 'ls germans Griff, qu'executan treballs molt atrevits en las anellas y altres de suspensió de pesos ab la boca.

Al veure'ls un se fa cárrech de que ab la boca sostindrían sense inconvenients els pressupostos del Estat, ab el Sr. Urzáiz per torna.

N. N. N.

NOSTRES HISENDISTAS

El nostre ajuntament, que 's compón d' homes d' un talent económic colossal, ha descubert la fórmula senzilla de fé un bon pressupost municipal.

Per partir d' una base ferma y sólida, ja que 'l del any passat era un horror, com á punt de partida s' agafa el pressupost anterior.

Naturalment, com que dins d' ell s' hi troban mes d' un error y mes d' un disbarat s' ha d' esmená ab escrupulós cuidado porque quedi d' errors ben netejat.

Las partidas que hi hagi consignadas per inútils serveys ó mals profits que s' hi quedin, porque han de respectarse sagrats drets adquirits.

Y si acás del augment d' alguna d' ellas algun amich ne surt beneficiós s' aumenta la partida porque *no costa res* ser generós.

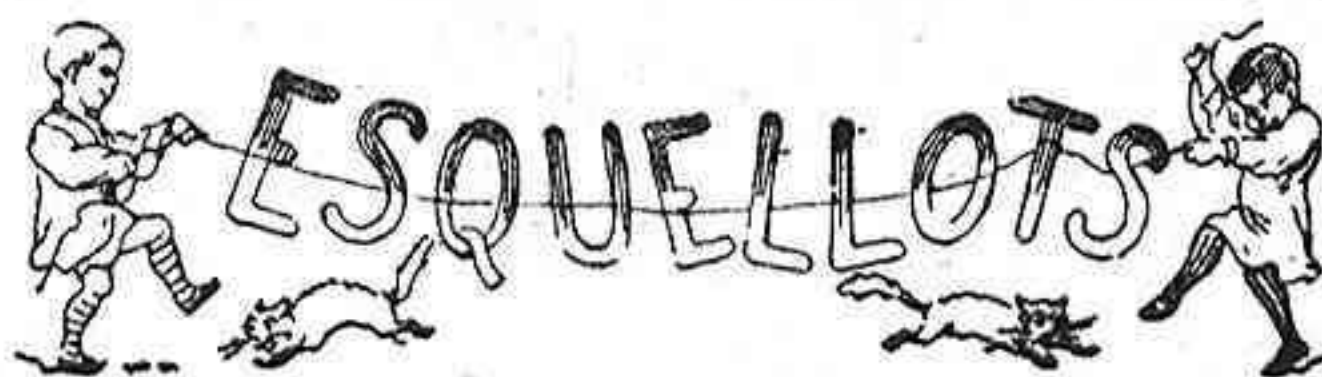
Per fer la pau de tot lo que s' aumenti se retalla lo qu' hi hagi consignat per tot alló que sigui imprescindible ó pugui resultar d' utilitat.

Y si així els pressupostos no 's nivellan y pel gasto els ingressos no son prous, ja 's poden fer empréstitos ó crear impostos nous.

Tot lo demés que hi hagi rutinari en l' antich pressupost municipal, per no trencarse el cap, al nou se posa enterament igual.

Y aixís ab poca feyna y quatre días sens que s' hagi de sé ni un Von Miquel ni un Necker s' engiponan uns pressupostos bons pel any que vé

JEPH DE JESPU

La mort de 'n Pí y Margall ha produhit á Barcelona verdader desconsol.

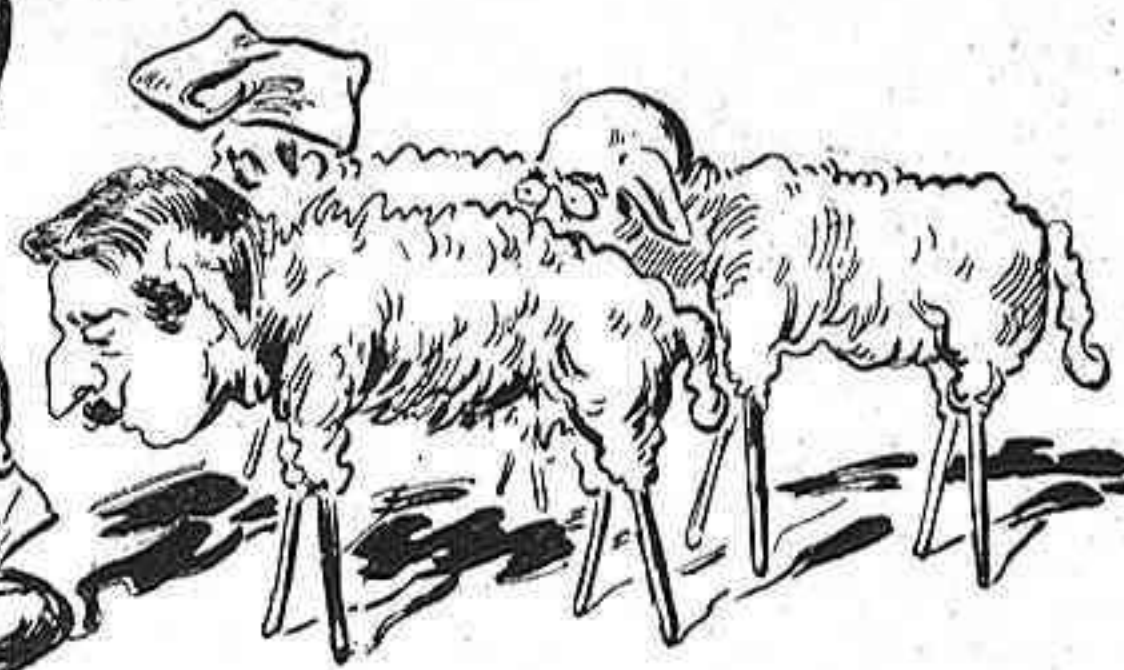
La nostra ciutat el contava en el número dels seus fills mes eminents, y no porque desde l' any 1847, als 23 anys d' edat, s' hagués allunyat de son recinte, per anarse á establir á Madrit, deixá de considerarlo may com un gran catalá, conferintli una infinitat de vegadas la seva representació en las Corts de la nació.

Lo qu' era en Pí y Margall com á filósop, com á

FIGURETAS DE PESSEBRE

Casetas de Santa Llucia.

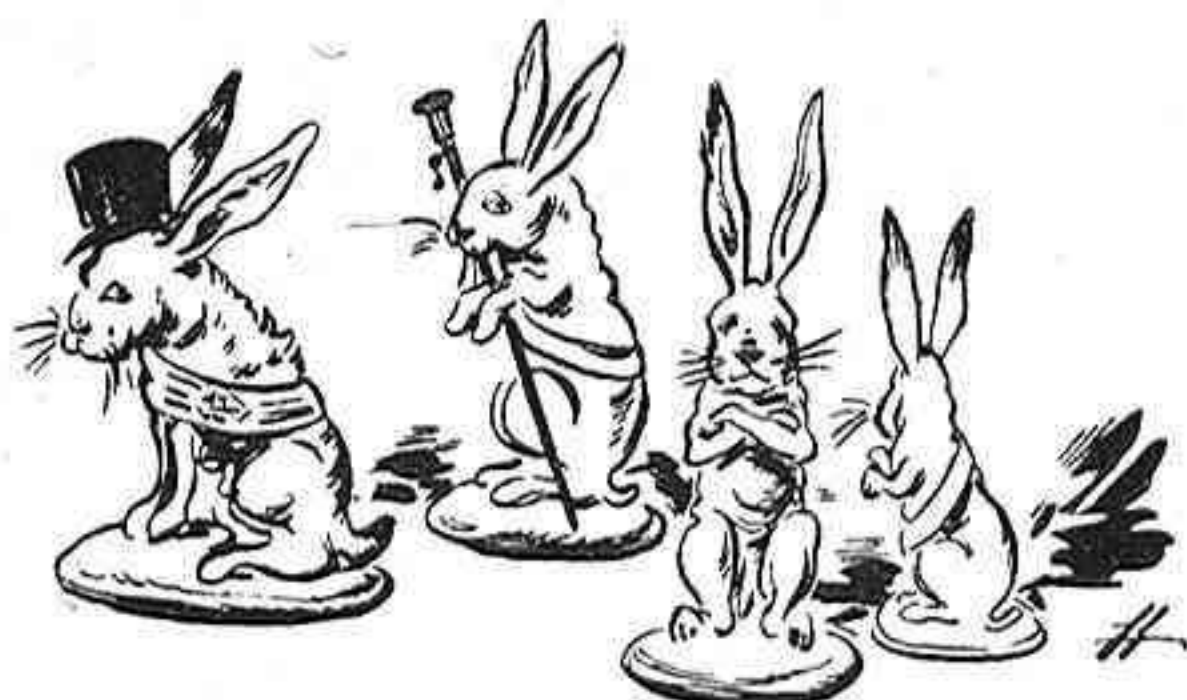
Un pastor ab el seu remat.

La Samaritana.

Un gallet.

Cunillets municipals.

Suros.

l'iterat, com á escriptor, com á crítich, com á polítich feyan d' ell una personalitat única, que acabava de arrodonirse ab las condicions de son caràcter enter y conseqüent y ab las virtuts de una austeritat, una honradés y una probitat tan completas, que d' ellas solen oferirse'n ben escassos exemples en la especie humana.

Aixís ha mort rodejat de l' estimació universal. Tant com sos amichs els constants seguidors de sas ideas, deploran avuy la seva desaparició sos mateixos adversaris. Y es que, qui no combregava en sas creencias, l' admirava per sas extraordinarias virtuts.

Barcelona li queda en deute de un gran monument, que condensi els sentiments de la població envers l' home ilustre, gloria no sols de la ciutat que 'l vá veure naixer, sino també de la patria espanyola y del mon enter.

¡Quántas cosas podríam dir sobre en Pí y Margall, que moderarían l' afany que demostra *La Veu de Catalunya*, d' espigolar, com de costúm, en tots els camps, y sempre en profit propi!

Hauría de recordar *La Perdiu* que 'ls de la seva colla foren els que mes oposició feren á l' elecció de 'n Pí com á president dels últims Jochs Florals, ab l' idea d' estalviar un disgust al bisbe Morgades.

¿A que vé, donchs, ara, voler recabar la figura de 'n Pí com una gloria propia?

La *Veu* suposa que 'l gran erro de 'n Pí, sigué 'l creure que la gent de Madrit y las regions centrals de la Península podían compendre las solucions federalistas y que de aquest erro dimana l' esterilitat de las sevas campanyas.

No li diu que 's dol de que se 'n hagués anat á viure á Madrit; pero poch se 'n falta.

Podría reconeixer que desde l' any 68 en Pí venía esperant en vá als actuals regionalistas perque li

prestessin la seva conformitat; pero aixó s' ho calla. En cambi suposa qu' en Pí, ara, mirant á Catalunya, ja la veyá l' aurora del autonomisme y diu:

«Ha mort com Moisés després d' oviar la terra de promissió.»

La terra de promissió que ha vist en Pí al morir, no era altra que 'l regionalisme de *La Perdiu*.

¿Volen un rasgo de petulancia mes visible?

••

Dels ideals de 'n Pí, de caràcter universal, á las pretensions esquifidas y anacrónicas de *La Perdiu*, hi ha la mateixa diferencia qu' entre una gran creació y una ridícula parodia.

Mirin l' exemple de 'n Pí cultivant exclussivament l' idioma castellá, fins al extrém de no haver escrit may ni una sola página en sa llengua materna; recordin el concell que vá donar en aquest sentit l' any 81 en sa conferencia del *Ateneo Barcelonés*, recalcant sobre la necessitat que té Catalunya de influir en la sort d' Espanya ab l' arma poderosa del idioma, y 's veurá ab aixó si hi havia en ell tan

AUTOR Y EMPRESARI

—¿Es veritat que has posat un *Capvespre dels Deus* que no pot anar ni ab rodassas?
—Fill meu, es alló que diuen: *poco dinero, poco sermón.*

sols una partícula de aquest regionalisme catalanista, que aspira manifestament á recluir á Catalunya dintre d'ella mateixa, com si fora de casa nostra s'acabés el mon.

Y ja no parlém de las ideas fonamentals de caràcter polítich, filosófic, religiós y social, qu' en Pí propagava sempre ab tanta tenacitat, y ab las quals els *perdigots* no s' hi embolican, perque son massa grans y no 'ls caben dintre de la closca.

Podrán, donchs, dir tant com vulguin que Moisés ha mort; pero deurán afegir que ha mort, sense qu'ells hajan volgut llegir may las verdaderas taulas de la lley.

Notable resultá el banquet ofert per un centenar de comensals al nou rector de la Universitat D. Rafael Rodríguez Méndez. Las distingidas personas, las diversas entitats y 'ls periódichs que prengueren part en l'acte demostraren que á despit de certs excludivismes que hi ha qui té interés en fomentar, existeixen encare á Barcelona nucleos numerosos y respectables per la seva valia intelectual, que saben fer justicia al mérit, demostrant la seva estimació fraternal als homes que valen, y qu' encare que no hajan nascut á Barcelona, honran á la nostra terra y la dignifican ab el seu talent y ab las sevas virtuts cívicas.

El Sr. Rodríguez Méndez respongué al carinyós obsequi dels comensals, ab un notabilíssim discurs, palpitant d'emoció sincera, posant de relleu la fraternitat entre las distintas regións espanyolas y 'ls afectes puríssims que guarda en son cor per Granada la seva terra natal y per Barcelona la seva ciutat adoptiva, ahont ha vist naixer á sos fills, y ahont reposan las cendras de la seva idolatrada mare.

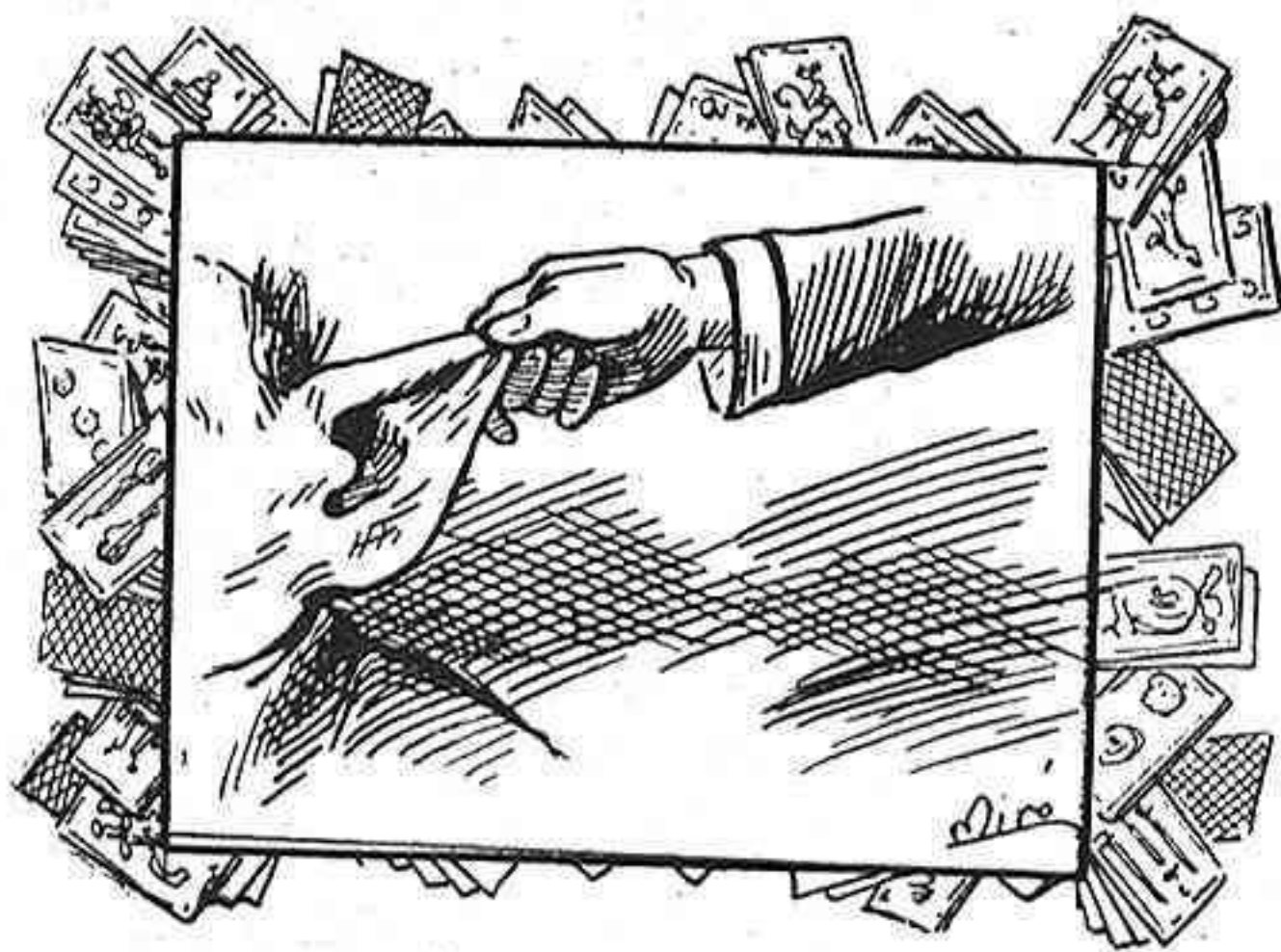
Tots quants sentiren la notable oració del digníssim Rector de la Universitat, conservarán un recort indeleble del acte hermós que la motivá.

Ja tením els pressupostos municipals aprobats.

Ho han sigut cuita corrents, de una tirada, comensant la discussió á la tarde del divendres, y no terminant fins á dos quarts de sis del matí del dissapte.

Y com siga que 'ls regidors no van ficarse al llit, ara podrán dir que quan se tracta del bé de Barcelona no *dormen ni descansan*.

DÍU...

Diu que 'l pobre Jordi crida,
diu que viu tan molestat,
diu que li estiran l'orella
d'un modo que fa fredat.

Pero, ben mirat, per ells no hi ha més Barcelona que 'ls empleats.

De la discussió van sortirne una serie de auments de sou, desballestant l'obra nivelladora del senyor Roig y Torres. Un pessich aquí, una esgarrapada allà y ¡visca 'l rumbol! Els regidors mitj adormits votavan afirmativament totas las propostas que 's feyan, augmentant las consignacions destinadas al personal.

Fins las 10,000 pessetas destinadas á gastos de la professó de Corpus, van ser aumentadas fins á 12,000... no fos cas que 'ls gegants s' haguessin enfadat y que las trampas haguessen repicat de mala gana.

Ara tot ha quedat á punt de solfa, perque á fi del actual exercici resulti un gran déficit y puga ferse una nova emissió de paper del deute.

Per ara no més devém 82 milions de pessetas, deutes contrets á partir de la Exposició Universal. De manera que per la Pubila encare dura l'*exposició*. Sí, senyors: está exposada á tenirs'ho qu' empenyar tot, hasta la camisa.

Un periódich publica 'l següent anunci:

«Bombons catalans de xocolata ab inscripcions patrióticas.»

Vels'hi aquí 'l catalanisme que té més gust y més sustancia.

Y ab tot y ser aixís, resulta un catalanisme que 's fon á la boca.

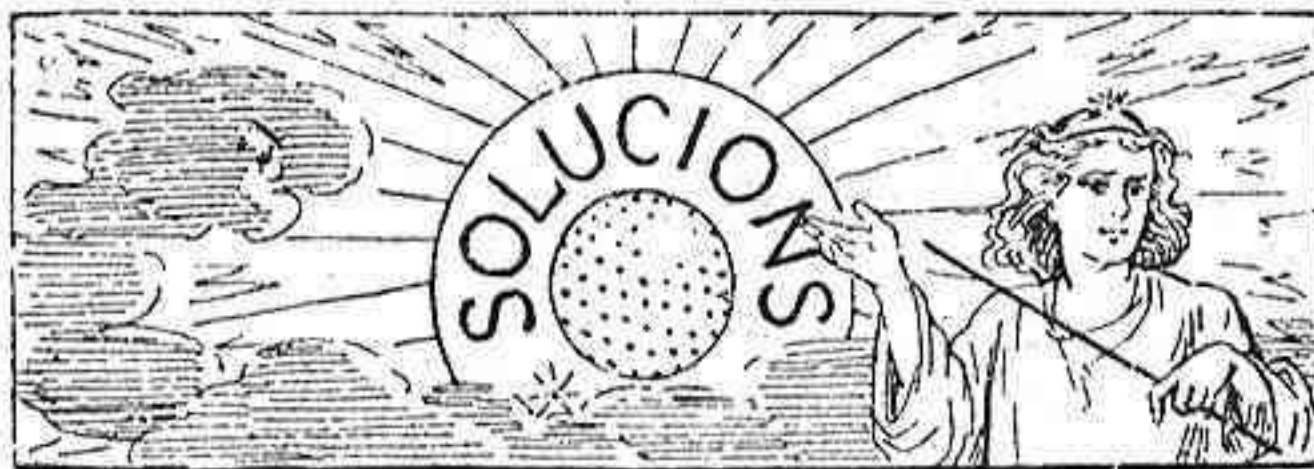
Un subjecte desconegut va entrar al domicili del general de somatents Sr. Ruiz Rañoy, y ab l'excusa d'esperar al amo va robar tres placas d'or y plata que hi havia en el despaig.

¡Rañoy, Rañoy, y quinas cosas passen á Barcelona!

També en el gabinet de consultas de un metje que viu al carrer de la Unió, un fingit malalt va treure's un revólver, exigint una cantitat al desprevingut Galeno.

Aquest li va donar 80 duros, considerant que si resistía al lladre ó cridava assistencia, molts dels malalts que feyan antessala s' haurían alarmat ab perill de agravarse en el seu estat de salut.

De aixó se 'n diu un metje enrahonat y com cal. Si ho va fent aixís no li faltarán clients. Ab revólver y sense revólver.

À L' INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA 1.ª—*Can-ta-re-lla*.
- 2.ª ID. 2.ª—*Ca-ro-li-na*.
- 3.ª ANAGRAMA.—*Mariano—Mariona*.
- 4.ª TRENCA-CLOSCAS.—*Alejandro Dumas*.
- 5.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—*Matilde*.
- 6.ª CONVERSA.—*Aida*.
- 7.ª GEROGLÍFICH.—*Com mes notarias, mes notaris*.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20.

Imprempta de LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olmo, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

LA CAMPANA DE GRACIA

EN EL EXTRAORDINARI

que publica demà dissapte, día 7,
dedica un recort al malaguanyat patrici

D. FRANCISCO PÍ Y MARGALL

Apart de las notas políticas d' actualitat, la casi totalitat del número va dedicada á honrar la memoria del mes digne dels polítichs espanyols.

8 planas de text é ilustracions: 10 céntims

OBRAS DE DON FRANCISCO PÍ Y MARGALL

DIÁLOGOS Y ARTÍCULOS

Un tomo en 16.º Ptas. 0'50

TRABAJOS SUELTOS

Un tomo en 16.º Ptas. 0'50

Julio Verne EL PUEBLO AÉREO

Obra nueva Un cuaderno. Ptas. 1'25

NUEVA
La conquista de la elegancia

FOR
ALFONSO DANVILA
Un tomo. Ptas. 3'50

Obra nova

JUSTIFICACIÓ DEL REGIONALISME

PER
CLAUDI OMAR Y BARRERA
(Obra publicada á Fransa)

Un tomo, Ptas. 1.

NOVEDAD

Metafísica de lo bello

Y ESTÉTICA
FOR
A. SCHOPENHAUER
Un tomo, Ptas. 2.

Sortirá * * * * Dijous vinent, día 12 * * * * Sortirá

ALMANACH de LA CAMPANA DE GRACIA

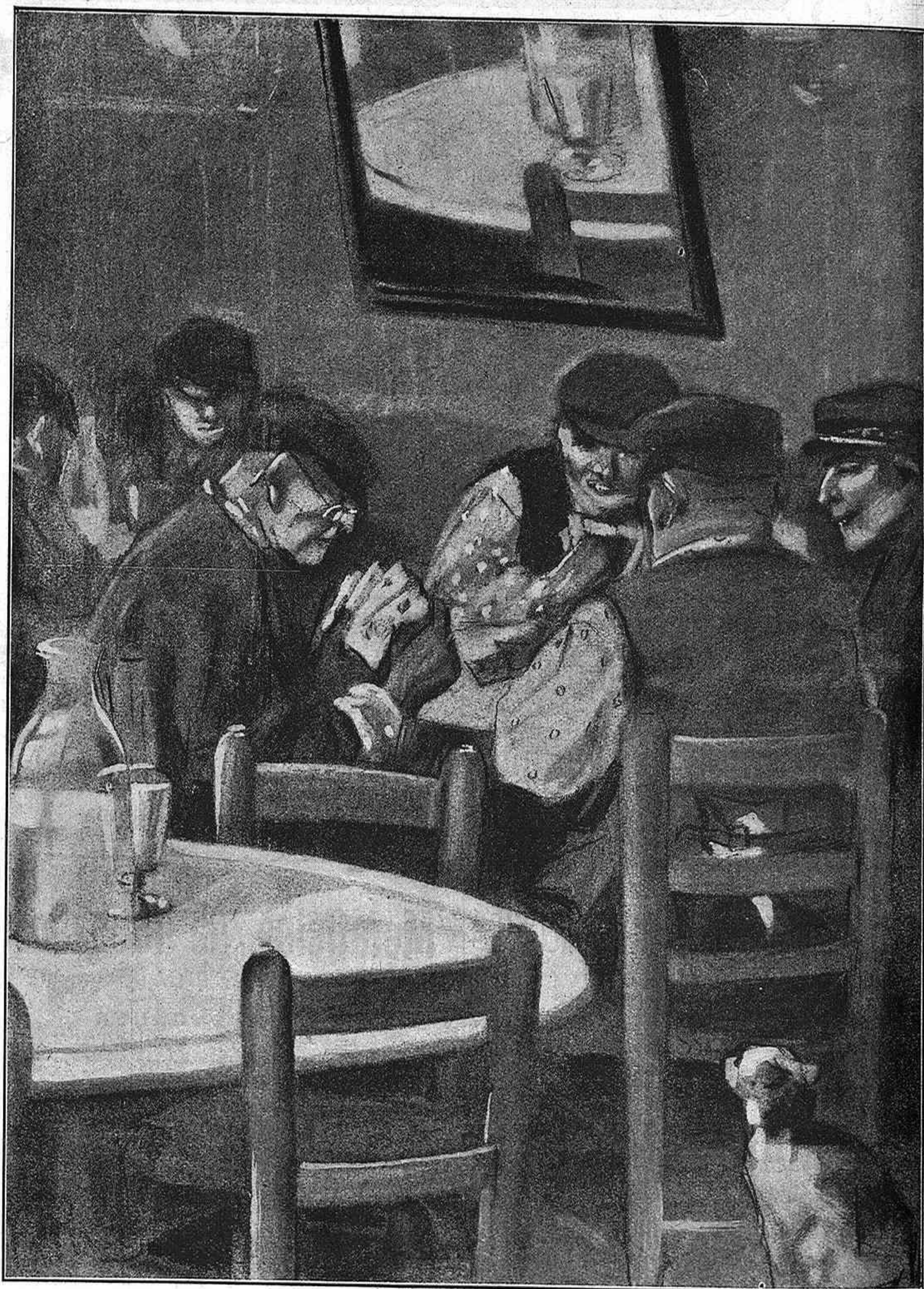
pera 1902

Un tomo de unas 200 planas atapahidas de caricaturas y una cubierta en colors.

Surt dijous * * * Preu DOS RALS * * * Dijous surt

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en llibransas del Giro Mútuu ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, si no 's remet ademés un ral pera certícat. Als corresponsals de la casa se 'ls otorgan rebaixas.

CAFETÍ DELS ARRABALS

Dibuix de P. ROIG

—Juguém, noys, juguém; qu' en aquesta terra tot s' arregla jugant.